

Загальний огляд роботи з дорослими ТіпіТокерами з набутими розладами комунікації

(ГО "Говори!" та Оксана Лялька)

Розлади комунікації - це вроджені чи набуті порушення розуміння того, що говорять інші люди або донесення до них своєї думки. надсилати, обробляти та розуміти інформацію.

Важливо знати, що порушення способів донесення та отримання інформації не означає, що людині не потрібна комунікація або їй немає що сказати. Сьогодні це можна зробити завдяки засобам додакового та альтернативного спілкування і одним із таких інструментів є TippyTalk.

У цьому огляді ми опишемо наскільки TippyTalk може бути корисним у спілкуванні дорослих, що мають розлади комунікації.

Робота з використанням інструмента TippyTalk з дорослими особами з набутими розладами комунікації вимагає від фахівця (терапевта мови і мовлення, ерготерапевта) таких кроків:

1. Діагностика пацієнта та оцінка доцільності використання інструмента АДК TippyTalk.
 - Перш ніж застосовувати TippyTalk важливо мати на увазі, що не всім цей застосунок може бути практичним. Тому насамперед необхідно визначити доцільність використання інструмента TippyTalk для комунікації у конкретної особи.
! Зазвичай TippyTalk ефективно працює для осіб з важким порушенням мови.
2. Оцінка комунікативного середовища пацієнта (коло спілкування: родичі, друзі).
 - Навіть якщо, особі з порушенням комунікації підходить TippyTalk, його застосування буде ефективним лише, якщо буде люди з оточення будуть його застосовувати також. Відповідно комунікативне середовище пацієнта повинно бути готовим до використання TippyTalk. Йдеться про взаємодію пацієнта, фахівця та середовища пацієнта в напрямку адаптації до інструмента TippyTalk.
3. Напрацювання лексичного апарату у роботі з пацієнтом.
 - Пацієнту має бути цікаво користуватися інструментом TippyTalk, тому потрібно враховувати його комунікативні можливості і потреби, звертати увагу на важливу для особи з порушенням комунікації лексику в особистій бібліотеці TippyTalk.
4. Робота із середовищем пацієнта.
 - Середовище пацієнта потрібно супроводжувати та залучати у процес адаптації до інструмента TippyTalk.

Варто врахувати, що крок 1 та крок 2 відбуваються одночасно. Поряд із діагностикою та оцінюванням пацієнта варто проводити оцінку його комунікативного середовища. Так само, крок 3 та крок 4 відбуваються одночасно. Працюючи з пацієнтом, потрібно водночас проводити роботу із його середовищем.

Крок 1. Діагностика пацієнта

Порушення комунікації буває:

- важке
- середнє
- легке

TippyTalk підходить не для всіх, в кого є порушення комунікації, а для тих, в кого є важке порушення мови.

Порушення мови означає труднощі отримання та донесення словесної інформації (розуміння, говоріння, читання, письмо)

При важкому порушенні мови пацієнтові потрібен інструмент АДК, щоб він міг в якийсь спосіб комунікувати з іншими людьми у період відновлення. .

Однак пацієнтам у яких добре збережені когнітивні функції TippyTalk може бути неефективним. Найчастіше TippyTalk підходить людям, у яких когнітивно-комунікативні порушення, тобто порушення когнітивних функцій та мови.

Людям з порушенням мовлення* інструмент АДК TippyTalk зазвичай не дуже цікавий, тому ми не рекомендуємо його такій категорії осіб. *ці розлади передбачають порушення вимови звуків, складів та слів.

Відповідно потенційними користувачами інструмента TippyTalk є пацієнти, які:

- мають **важке порушення мови** (+когнітивні порушення);
- для користування TippyTalk повинні докладати певних власних зусиль, тому цей процес відповідатиме рівню їхнього когнітивного функціонування.

Крок 2. Оцінка комунікативного середовища пацієнта

Потрібно оцінити, чи комунікативне середовище пацієнта готове використовувати TippyTalk як інструмент комунікації.

Самостійно пацієнт не зможе користуватися інструментом TippyTalk, як інструментом комунікації, якщо його середовище цього не підтримуватиме, оскільки комунікація - двосторонній процес.

Дуже часто родичі та близькі осіб з розладами комунікації не мають терпіння почекати і адаптуватись до нових умов комунікації, щоб їхня близька людина користувалася інструментом АДК, однак TippyTalk буде ефективним лише тоді, коли:

Люди, які входять до комунікативного середовища пацієнта (ТіпіТокера, тобто користувача інструмента TippyTalk), будуть мати:

1. Бажання спілкуватися з ТіпіТокером
TippyTalk - це лише інструмент для комунікації, це не є сама комунікація.

2. Терпеливість

Процес адаптації до інструмента TippyTalk та сам процес комунікації з його допомогою є складними та довготривалими. Самого бажання спілкуватися з ТіпіТокером буде недостатньо, щоб систематично з ним комунікувати у TippyTalk.

3. Толерантність до простих фраз.
Стан ТіпіТокера може не дозволяти йому оперувати складними, лексично багатими конструкціями. Потрібно бути готовим спілкуватися лише простими короткими словосполученнями чи реченнями.
4. Різні соціальні ролі
В такому випадку спілкування ТіпіТокера буде максимально наближене до звичайного і не набридне йому. З кожним співрозмовником (партнер, батьки, діти, друзі, родичі) спілкування буде іншим - на різні теми, з використанням різної лексики.
5. Базову комп'ютерну грамотність.
ТіпруТалк - це цифрови інструмент АДК. Для того, щоб користуватися ним ефективно, потрібно мати базові знання та досвід користування мобільними застосунками та програмами.

Крок 3. Напрацювання лексичного апарату у роботі з пацієнтом-ТіпіТокером

Окрім самого середовище велику роль в успіху ТіпіТокера має фахівець, бо саме фахівець спільно з ТіпіТокером та його середовищем може зробити користування інструментом ТіпруТалк максимально цікавим для ТіпіТокера, щоб він мав сталі бажання та стимул використовувати ТіпруТалк для комунікації.

На зацікавлення використовувати ТіпруТалк прямий вплив має лексика в особистій бібліотеці ТіпіТокера та взаємодія з оточенням.

Лексичний апарат ТіпіТокера повинен бути різноманітним: різні теми, насичення сленгом, використання зворотів, ідіом; не лише примітивні фрази для задоволення базових потреб!

Перелік запропонованих тем для наповнення особистої бібліотеки ТіпіТокера:

- побут: гігієна, харчування, одяг
- повсякдення: знайомі люди, хобі, транспорт, робота
- здоров'я: самопочуття, частини тіла
- події: новини, наука, війна, економіка, політика
- "дорослі теми": лайка, сексуальність, жарти.

Фахівець може розробити план послідовності введення нових тем, які буде використовувати ТіпіТокер у своєму спілкуванні.

Для того, щоб мотивувати ТіпіТокера працювати з інструментом ТіпруТалк, можна ставити йому конкретні цілі на заняття (кілька занять) спільно з пацієнтом. Наприклад:

- "- Ти хочеш розповісти історію з подорожі?
 - Так (тіпітокер показує на додатку).
 - Будемо вчитись розповідати цю історію?
 - Так
 - Розповісти історію з подорожі буде наша ціль цього тижня.

Особливо варто враховувати актуальність таких цілей для ТіпіТокера. Тому можна підготувати перелік тем і попросити тіпітокера вибрати актуальну використовуючи модель запропоновану вище.

Крок 4. Робота із середовищем ТіпіТокера

Протягом періоду роботи з ТіпіТокером варто супроводжувати також його комунікативне середовище: підтримувати інформаційно, заохочувати використовувати TippyTalk для спілкування з ТіпіТокером, допомагати знаходити відповіді на запитання та рішення для розв'язання проблем.

Корисно проводити спільні зустрічі з близькими ТіпіТокерів для того, щоб навчити їх правильно використовувати TippyTalk у комунікації з ТіпіТокерами.

Для того, щоб більше мотивувати людей з комунікативного середовища ТіпіТокера до використання TippyTalk в комунікації з ТіпіТокером, можна давати їм конкретні домашні завдання. Наприклад:

- дружина цього тижня має наповнити папку "Одяг";
- з братом поговорити на якусь конкретну тему;
- з дочкою поговорити про її уроки в школі.

Актуальні труднощі в роботі з військовими з набутими розладами комунікації:

1. Військові не хочуть використовувати АДК замість звичайного мовлення, оскільки вірять, що зможуть повернутися до попереднього стану.
2. Часто у військових порушення мови не супроводжується когнітивними порушеннями, тому користуватися TippyTalk їм може бути нецікаво.
3. Часто військові - особи з неблагополучних сімей, тобто їх середовище не підходить для роботи з TippyTalk.
4. Зараз великий потік пацієнтів у військових госпіталях, вони не затримуються надовго в одному госпіталі, тому налагодити роботу з TippyTalk складно.
5. Виникають проблеми з електроенергією.